

Tid Torsdagen den 27 januari 2022 , kl.17:00
Plats Bolindersalen, Tekniska Nämndhuset
Justerat Måndagen den 7 februari 2022 §§ 1-7, 11-15, 17-48, 51
Anslaget Onsdagen den 9 februari 2022 §§ 1-7, 11-15, 17-48, 51

Omedelbart justerade paragrafer

Justerat Torsdagen den 27 januari 2022 §§ 8-10, 16, 49-50, 52
Anslaget Måndagen den 31 januari 2022 §§ 8-10, 16, 49-50, 52

Joakim Larsson

Jan Valeskog

Närvarande

Beslutande ledamöter:

Joakim Larsson (M), ordföranden
Jan Valeskog (S), vice ordföranden

Kristina Lutz (M)
Hans Breismar (M)
Björn Ljung (L)
Cecilia Obermüller (MP)
Fredrik Lindstål (C)
Mikael Valier (KD)
Elisabet Carlsson (S)
Ulf Walther (S)
Sara Stenudd (V)
Maria Hannäs (V)
Peter Wallmark (SD)

Tjänstgörande ersättare:

Ersättare:

Arne Genschou (M)
Linda Jonsson (M)
Mikael Eskman (M)
Ingebrikt Sjövik (M)
André Nilsson (L)
Lennart Tonell (MP)
Erik Sarfors (C)
Isabelle Ljungberg (S) §§ 1-25, 27-28
Emilia Wikström Melin (S) §§ 1-25, 27-52
Jonas Santesson (V)

Tjänstemän:

Dessutom närvarade stadsbyggnadsdirektören Anette Scheibe Lorentzi, Torkel Kjellman, nämndsekreterare Erik Germundsjö, Åse Geschwind och Sara Högne, borgarrådssekreterarna Nils Annink, Lovisa Lindholm, Louise Hyltander, och Adam Valli Löfgren, personalrepresentant Luis Lopez §§ 1-9

Stadsbyggnadsnämnden

Fleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
stockholm.se

Del av Hjorthagen 1:1 m.fl., Hjorthagen, Dnr 2021-14449-54**Beslut**

Stadsbyggnadsnämnden beslutar enligt förslag från ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M), Björn Ljung (L), Cecilia Obermüller (MP), Fredrik Lindstål (C) och Mikael Valier (KD):

- 1 Stadsbyggnadsnämnden beslutar att planarbete påbörjas samt att därutöver anföra följande:

Den grönbå majoriteten välkomnar planen som syftar till att pröva möjligheten att uppföra ny bebyggelse för bostads- och centrumändamål i Hjorthagen. Vi ser även positivt på möjligheten att tillföra vård- och omsorgsbostäder, seniorbostäder och LSS-bostäder i området. Planprocessen, som ska ske genom ett utökat förfarande, befinner sig i ett tidigt skede och det är många frågor som ännu behöver utredas.

Området innehåller mycket höga naturvärden och viktiga spridningsvägar som behöver beaktas i den kommande planeringen. Naturmarken är också av stor betydelse för spridningssambanden inom Nationalstadsparken. Med anledning av de höga naturvärdena behöver antalet bostäder minska och exploateringen fokuseras till redan hårdgjorda ytor i första hand.

Vi tror dock att det är möjligt att tillskapa goda boendemiljöer för tillkommande bostäder på ett sätt som förhåller sig varsamt till befintlig bebyggelse och naturmark. Samtliga bostäder skulle tillskapas i ett attraktivt naturnära läge med närhet till kollektivtrafik.

För att inte ta onödig naturmark i anspråk ska möjligheten att placera ny bebyggelse utredas längs med befintliga gatustråk. För det södra området vid idrottsplatsen kan ny bebyggelse prövas längs med den befintliga gång- och cykelvägen men inte uppe i slänten. Ny byggnation kan med fördel placeras nära gasklockorna i den norra delen. Vad gäller det norra området ska ny bebyggelse, enligt samma princip om att minimera intrånget i eksamband, ädellövskog och spridningsstråk, endast prövas längs med Gasverksgatan och den östra sidan av Rådjursstigen.

Bebyggelsestrukturen ska planeras med beaktande av platsens funktion som rekreationsområde. Ny bebyggelse ska hålla en mindre skala som är anpassad till Hjorthagens befintliga bebyggelse och en hög arkitektonisk kvalitet. Vi ställer oss vidare bakom kontorets redovisade utgångspunkter som innebär att ny bebyggelse ska utgå ifrån topografiska

förhållanden, ekologiska förutsättningar samt kulturhistoriska miljö.

Handlingar i ärendet

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande från den 18 oktober 2021.
Bil § 11

Tjänsteutlåtandet avser startpromemoria för planläggning av del av Hjorthagen 1:1 med flera i stadsdelen Hjorthagen. Kontoret föreslår att nämnden beslutar följande:

- 1 Att ge kontoret i uppdrag att påbörja planarbete i enlighet med kontorets tjänsteutlåtande.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M), Björn Ljung (L), Cecilia Obermüller (MP), Fredrik Lindstål (C) och Mikael Valier (KD) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S) och Sara Stenudd m.fl. (V) föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar enligt kontorets förslag.
- 3) Peter Wallmark (SD) föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar att avslå kontorets förslag till beslut, samt därutöver anföra följande:

Området är som sådant mycket lämpligt för en exploatering med blandade funktioner samt service, vilket också är kontorets ambition. Vi ser även positivt på många av kontorets övriga ambitioner och målsättningar, som att tillkommande volymer, inom ramarna för planarbetet, bör utformas med hänsyn till Hjorthagens arkitektur samt känsliga kulturmiljö - utifrån skala, volym samt placering. Målet om att överbrygga barriärerna och sammanbinda Hjorthagen med innerstaden, för att nå översiktsplanens intentioner, ser vi även som positivt.

I tjänsteutlåtandet finns dock även följande formuleringar, under rubriken ”Planprocess”:

Planarbetet kommer att genomföras med utökat förfarande. Nästa tillfälle som ärendet kommer redovisas för stadsbyggnadsnämnden blir därför efter plansamråd.

Vi menar med enfaset att stadsbyggnadsnämnden inte kan acceptera att ett planförslag skall gå ut på samråd utan att

nämnden har möjlighet att ta ställning till planförslagets utformning, vare sig gäller skala, volym, placering, struktur eller arkitektur.

Vi menar också att den formella processen för framtagande av detaljplaner brister vad gäller politiska förtroendevaldas möjligheter att delta i arbetet och att i praktiken fatta beslut om inriktning och innehåll i det som byggs. I många fall fungerar stadsbyggnadsnämnden enbart som ett transportkompani för stadsbyggnadskontoret. Med det menar vi att nämnden i många fall har i uppgift att godkänna eller avslå att planarbete sätts igång och att godkänna eller avslå den plan som stadsbyggnadskontoret har tagit fram och – utan mellanliggande beslut i nämnden – låtit gå ut på samråd. Vid inget tillfälle har nämnden i ett stort antal planärenden ingen möjlighet att formulera på vilket sätt, med vilka mål eller med vilken utformning som ett planförslag skall utarbetas.

Som ett av flera exempel vill vi här ta ärende 13, från nämndens sammanträde 211209:

13 - Startpromemoria för planläggning av del av konduktören 1:1 m.fl., Hjorthagskransen, i stadsdelen Hjorthagen (400 bostäder, kontor, centrumverksamhet)

Vi hade vid nämndens behandling av ärendet inget i sak att invända mot att planarbete skulle inledas. Området är väl lämpat för tillkommande bebyggelse. Dock fanns i tjänsteutlåtandet i ärendet följande formuleringar, under rubriken "Planprocess":

Planarbetet kommer att genomföras med utökat förfarande.

Nästa tillfälle som ärendet kommer redovisas för stadsbyggnadsnämnden blir efter plansamråd.

Vi menar att stadsbyggnadsnämnden inte kan acceptera att ett planförslag skall gå ut på samråd utan att nämnden har möjlighet att ta ställning till planförslagets utformning, vare sig gäller skala, volym, placering, struktur eller arkitektur. Vi menar att detta går emot skrivningar i 1) stadens budget, liksom skrivningar i 2) stadens reglemente:

1) I förslag till Budget 2022-2024 för Stockholms stad, framlagd av Moderaterna, Liberalerna, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet och Kristdemokraterna står bland annat följande om stadsbyggnadsnämndens uppgifter:

Nämnden har ett helhetsansvar vid planering och ska samverka med övriga nämnder, bolagsstyrelser och

byggaktörer för att nå stadens mål gällande samhällsfunktioner, en attraktiv, trygg och levande stadsmiljö, ett attraktivt näringsliv, miljö- och klimatarbete och grönområden av hög kvalitet.

Nämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden analysera stadsutvecklingsprocesser, samordna och effektivisera gränssnittet mot externa aktörer samt genomföra nödvändiga strukturella förändringar.

Nämndens ansvar omfattar:

- övergripande fysisk planering för bland annat bostadsförsörjning, arbetsplatser, miljö, infrastruktur och skola
- myndighetsansvar för planprocess, bygglov, bygganmälan och namngivning. (...)

2) I Reglemente för stadsbyggnadsnämnden i Stockholms stad, antagen 8 april 2019 står bland annat:

2 § Nämnden fullgör

1. stadens uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet och har det närmaste inseendet över byggnadsverksamheten enligt plan- och bygglagen
2. de uppgifter som i övrigt enligt lag eller annan författning ankommer på den kommunala nämnd som fullgör uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet

3 § Nämnden handhar

1. stadens planläggning avseende mark- och vattenområdets användning, bebyggelsen och bebyggelsemiljöns utformning samt markens indelning i fastigheter
2. stadens övergripande fysiska planering avseende bl. a. bostadsförsörjning, arbetsplatser, miljö och trafik.

Vi menar att det förfarande som kontoret föreslog i detta ärende (och som tillämpas i ett stort antal övriga ärenden) strider mot

- 1) formuleringarna i stadens budget samt mot
- 2) stadsbyggnadsnämndens reglemente.

Kontoret föreslog i detta ärende att nämnden beslutar att

- 1) påbörja ett planarbete och därefter
- 2) låta det resulterande planförslaget gå ut på samråd – utan att nämnden vid något tillfälle har möjlighet att ta del av planens utformning. Kontorets förslag kan tolkas som ett uttryck för vad vi i andra sammanhang har benämnt som ett demokratiskt underskott.

Vi vill i detta sammanhang även hänvisa till ett annat ärende från förgående sammanträde i stadsbyggnadsnämnden:

31 - Startpromemoria för planläggning av del av Skarpnäcks gård 1:1, vid Skarpnäcksfältet i stadsdelen Skarpnäck (cirka 500 bostäder och en sim-, idrotts- och ishall)

I kontorets tjänsteskrivelse inför beslut vid nämndens sammanträde 211209 stod bland annat:

”Under programarbetet för Bagarmossen och Skarpnäck togs två alternativa bebyggelseförslag fram vilka har studerats vidare och bearbetats till ett bebyggelseförslag”.

Om stadsbyggnadsnämndens ledamöter på något sätt skall kunna anses vara ansvariga för sina väljare i frågan om hur och var staden byggs, hade ett minimikrav varit att ledamöterna hade haft möjlighet att ta del av och därefter ta ställning till dessa alternativ. Så som förslaget presenterades för nämnden reducerades den politiskt tillsatta stadsbyggnadsnämnden även i detta ärende till ett viljelöst ”transportkompani” som enbart hade till uppgift att godkänna det förslag som tjänstemännen tagit fram.

Vi vill här hänvisa till inledningen av vår Motion om alternativa planförslag i viktiga stadsbyggnadsprojekt:

”Nuvarande planeringsmodell lider av ett stort demokratiskt underskott. Den utesluter såväl politiska förtroendevalda som medborgare och närboende från verkligt inflytande över och deltagande i planeringen. I regel är det stadsbyggnads- och exploateringskontorens tjänstemän som tar fram underlag och förutsättningar och därefter utformar det enda förslag till bebyggelse som presenteras för politiker, allmänhet och närboende. Ibland anlitar tjänstemännen privata konsulter, som arkitekter, trafikplanerare, landskapsarkitekter etc.

Ibland tar tjänstemän fram förslag i samarbete med utvalda byggherrar och deras egna arkitekter. Politiker, allmänhet och närboende har i regel ingen möjlighet att under ett planeringsarbets gång tillföra konkreta önskemål, krav och förslag om utformning, volym, placering, arkitektur etc. När förslag väl har utarbetats och presenteras är det i regel för sent och förknippat med höga kostnader att göra omfattande ändringar eller att börja om. Politiker, allmänhet och närboende ställs i praktiken inför valet att enbart ”säga ja eller nej” till ett förslag.”

Vi menar att denna fråga bör ses som en av flera ”oönskade händelser” vad gäller risken om att KF:s mål 2.2 (Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov).

Vi hemställer därför om att kontoret ges i uppgift att belysa frågan om nämnden i sitt praktiska arbete 1) uppfyller formuleringarna i stadens budget (se ovan) samt 2) gällande reglemente för stadsbyggnadsnämnden (se ovan).

I denna hemställan ingår att göra en analys av denna fråga samt att för nämnden presentera förslag till åtgärder för åtgärdande av (eventuellt konstaterat) demokratiskt underskott i beslutsprocessen.

Beslutsgång

Ordföranden Joakim Larsson (M) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt förslag från ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M), Björn Ljung (L), Cecilia Obermüller (MP), Fredrik Lindstål (C) och Mikael Valier (KD).

Reservation

Vice ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S) och Sara Stenudd m.fl. (V) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till kontorets förslag. Peter Wallmark (SD) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Särskilt uttalande

Vice ordförande Jan Valeskog m.fl. (S) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

I arbetet med att pröva om det är möjligt att bygga 400 bostäder i området är det angeläget att utreda hur den nya bebyggelsen kan utformas tillsammans med omgivande landskap och på samma gång bidra till mervärden i stadslandskapet. Topografin är helt klart en utmaning i sammanhanget och därutöver är Hjorthagsparken särskilt viktig för närboende, ett värde som till och med har ökat efter att Norra Djurgårdsstaden har utvecklats. Områdets befintliga natur- och parkmark föreslås upprustas i samband med den föreslagna exploateringen vilket är positivt.

Det är i likhet med andra projekt i tidigt skede viktigt att en fortlöpande dialog förs med boende för att kunna få uppslag och idéer som underlättar en bra stadsutveckling i området. Det är därför positivt att många redan nu, innan konkreta förslag har presenterats, givit förslag och tagit upp frågeställningar att särskilt analysera och överväga i det fortsatta arbetet.

Sara Stenudd m.fl. (V) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Vänsterpartiet anser att staden ska vara mycket restriktiv med att använda aktiv idrottsmark för bostäder och andra fastigheter. Om idrottsmark tas i anspråk måste denna

kompenseras. Det är även av stor vikt att minska intrånget i park- och grönytor samt att säkerställa att tillkommande bebyggelse tar stor hänsyn till områdets höga natur- och kulturvärden. Vi ser därför det som mycket viktigt att kommande bebyggelse på de anvisade platserna förläggs nära befintligt vägnät för att minska intrånget i Hjorthagsparken och idrottsplatsen. Ingen ny bebyggelse ska således inkräkta på idrottsplatsen, inte heller på den nyanlagda lekparken. I det fortsatta planarbetet behöver de markanvisade områdena tydliggöras noggrannare. Vänsterpartiet anser vidare att planen ska åter till nämnden innan samråd.